

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

ERILAISTEN KOULUTUSMENETELMIEN KÄYTTÖ UUDISTETUN TAISTELU- TAVAN TUOTTAMIEN PEDAGOGISTEN VAATIMUSTEN SAAVUTTAMISEKSI

Kandidaatintutkielma

Kadetti
Samu Himberg

99. kadettikurssi
Maasotalinja

Maaliskuu 2015

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

Kurssi 99. kadettikurssi	Linja Maasotalinja
Tekijä Kadetti Samu Himberg	
Tutkielman nimi Erilaisten koulutusmenetelmien käyttö uudistetun taistelutavan tuottamien pedagogisten vaatimusten saavuttamiseksi	
Oppiaine johon työ liittyy Sotilaspedagogiikka	Säilytyspaikka Kurssikirjasto (MPKK:n kirjasto)
Aika Maaliskuu 2015	Tekstisivuja 24 Liitesivuja -
TIIVISTELMÄ <p>Maavoimien taistelu 2015 on luonut taistelijoille uudenlaisia vaatimuksia, joiden saavuttaminen on tärkeää suorituskykyisten sodan ajan joukkojen tuottamiseksi. Vaatimusten saavuttamiseksi koulutuksen on oltava tehokasta ja kouluttajien ammattitaitoisia. Tutkimuksessa kuvataan erilaisten koulutusmenetelmien käyttöä eri kohderyhmille, sekä pohditaan kouluttajan pedagogisten taitojen merkitystä koulutuksen tehostamiseksi.</p> <p>Tutkimuksessa on käytetty kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Tutkimuksen aineisto on kerätty itse. Aineisto on saatu haastattelemalla varusmieskouluttajina toimivia upseereita. Haastattelulajina käytettiin teemahaastattelua. Aineiston analyysimenetelmänä on käytetty fenomenografiaa.</p> <p>Aineiston perusteella uudistetun taistelutavan tuottamat vaatimukset saavutetaan parhaiten aktivoivilla koulutusmenetelmillä. Koulutuksen tehostamiseksi koulutusmenetelmiä kannattaa myös vaihdella. Koulutuksessa tulee korostaa koulutettavien oma-aloitteisuutta ja itsenäistä päätöksentekokykyä. Opittujen tietojen ja taitojen soveltaminen erilaisissa käytännön tilanteissa kehittää koulutettavia kokonaisvaltaisesti. Hyvä ilmapiiri ja koulutettavien motivaatio ovat tärkeitä osatekijöitä koulutuksen lopputuloksen kannalta. Yksilön, partion ja ryhmän kouluttamisessa perusperiaatteet ovat samat, mutta koulutusmenetelmät vaihtelevat. Lisäksi kouluttaja voi omilla pedagogisilla taidoillaan tehostaa koulutuksellisten tavoitteiden saavuttamista merkittävästi.</p> <p>Aineiston pohjalta tehtyjen johtopäätösten perustella voidaan todeta, että koulutus on muuttunut kouluttajakeskeisestä koulutettavakeskeiseen. Koulutettavat nähdään tiedon aktiivisina vastaanottajina, ja vuorovaikutuksen merkitys kouluttajan ja koulutettavien välillä on kasvanut. Kouluttajan on ymmärrettävä erilaisten oppimiskäsitysten periaatteet ja osattava soveltaa erilaisia koulutusmenetelmiä tilanteen mukaan. Johtopäätösten perusteella voidaan myös todeta, että vaikka uudistettu taistelutapa on tuonut koulutukseen uudenlaisia elementtejä, hyvän koulutustapahtuman periaatteet ovat hyvin samansuuntaisia kuin aikaisemminkin.</p>	
AVAINSANAT sotilaspedagogiikka, Maavoimien taistelu 2015, koulutusmenetelmät, koulutustaito	

ERILAISTEN KOULUTUSMENETELMIEN KÄYTTÖ UUDISTETUN TAISTELUTAVAN TUOTTAMIEN PEDAGOGISTEN VAATIMUSTEN SAAVUTTAMISEKSI

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	TUTKIMUKSEN TEORIA JA TOTEUTUS.....	3
2.1	TUTKIMUKSEN TAVOITTEET JA TARPEELLISUUS	3
2.2	TUTKIMUKSEN NÄKÖKULMA JA RAJAUKSET	3
2.3	TUTKIMUKSEN VIITEKEHYS	4
2.3.1	<i>Uudistettu taistelutapa</i>	4
2.3.2	<i>Koulutusmenetelmät</i>	5
2.3.3	<i>Oppimiskäsitykset</i>	6
2.4	TUTKIMUSMENETELMÄ.....	7
2.5	AINEISTON HANKINTA JA ANALYSOINTI.....	7
3	SOTILASKOULUTUS JA KOULUTUSTAITO.....	9
3.1	KOULUTUKSEN RAKENNE	9
3.2	KOULUTUKSEN OSA-ALUEET	10
3.2.1	<i>Yleissotilaallinen koulutus</i>	11
3.2.2	<i>Ase- ja ampumakoulutus</i>	11
3.2.3	<i>Taistelu- ja marssikoulutus</i>	12
3.2.4	<i>Liikuntakoulutus</i>	13
3.3	KOULUTUSTAITO	13
4	TULOKSET.....	16
4.1	YLEISIÄ KOULUTUKSELLISIA PERIAATTEITA	16
4.2	YKSILÖN KOULUTTAMINEN	17
4.3	PARTION KOULUTTAMINEN	18
4.4	RYHMÄN KOULUTTAMINEN	18
4.5	KOULUTTAJAN PEDAGOGISET TAIDOT	19
5	POHDINTA	21
5.1	JATKOTUTKIMUSTARPEET	23

LÄHTEET

ERILAISTEN KOULUTUSMENETELMIEN KÄYTTÖ UUDISTETUN TAISTELUTAVAN TUOTTAMIEN PEDAGOGISTEN VAATIMUSTEN SAAVUTTAMISEKSI

1 JOHDANTO

Sotilaskoulutuksen lähtökohta on, että koulutuksen sisältö vastaa mahdollisimman aidosti sodan ajan joukkojen käyttöperiaatteita. Joukkojen käyttöperiaatteet muodostuvat kokonaisuudesta, joka koostuu taistelun kuvasta, joukon kokoonpanosta, kalustosta ja varustuksesta sekä sodan ajan ensimmäisestä suunnitellusta tehtävästä. (Halonen ym. 2007, 14.)

Maavoimat ovat uudistaneet taistelutapaansa. Uudistettu taistelutapa tunnetaan nimellä Maavoimien taistelu 2015. Uudistuksen suunnittelun pohjana ovat olleet uhkakuvamallit, asevoimien teknologinen kehitys sekä sodan ajan vahvuuden pienentyminen. Alueellisten joukkojen kehittämisellä ja uudistuksen myötä perustettavilla paikallisjoukoilla varmistetaan, että koko maata voidaan puolustaa myös jatkossa. Yhdessä nämä joukot luovat maanpuolustuksen rungon ja mahdollistavat operatiivisten joukkojen toiminnan. Koska vähemmistä joukoista on saatava suhteellisesti enemmän tehoa, taktiikkaa ja sotavarustusta on jatkuvasti kehitettävä. (Parkatti 2012.)

Taktiikan ja sotavarustuksen kehittämisen lisäksi myös koulutuksen kehittäminen on tärkeää. Sotilaskoulutus on osa Puolustusvoimien lakisääteisiä tehtäviä. Sotilaskoulutuksen tavoitteena on opettaa ja harjaannuttaa yksilöä sekä joukkoa kriisien tai sodan varalle. (Halonen ym. 2007 12.) Maavoimien taistelu 2015 edellyttää henkilöstöltä uudenlaista toiminta- ja suorituskyyä. Taistelutavassa korostuvat aktiivisuus, aloitteellisuus, liike ja joustavuus. Joukot voivat käyttää samaan aikaan eri taistelulajeja. (Parkatti 2012.) Tämä vaatii yksittäiseltä taistelijalta entistä enemmän kyyä ajatella itsenäisesti ja luovasti. Myös fyysisen toimintakyvyn merkitys tulee lisääntymään, koska taistelu on entistä liikkuvampaa ja hajautetumpaa. Lisäksi teknologian kehitys ja uudet sotavarusteet aiheuttavat omat haasteensa, ja taistelijoilta edellytetään entistä enemmän tekniikan tuntemusta.

Sotilaspedagogiikan tutkimuksessa ei ole vielä varsinaisesti tarkasteltu erilaisten koulutusmenetelmien käyttöä uudistetun taistelutavan tuottamien vaatimusten saavuttamiseksi. Koulutustaito on kouluttajan ammattitaitoa, ja sotilaskoulutuksen tarkoituksena on tuottaa henkilöitä sodan ajan joukkoihin. Tavoitteena on, että varusmiehet hallitsevat palvelusajan lopulla ne tehtävät, jotka kuuluvat heidän sodan ajan sijoitustensa mukaiseen taistelutoimintaan (Sotilaspedagogiikan perusteet 1998, 11.) Koska Maavoimien taistelu 2015 tuottaa taistelijoille uudenlaisia vaatimuksia, vaatii se myös varusmieskouluttajalta uudenlaisia pedagogisia taitoja, jotta hän pystyy kouluttamaan joukkonsa uudistetun taistelutavan tuottamien vaatimusten mukaisesti.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on kuvata erilaisten koulutusmenetelmien käyttöä varusmiesten koulutuksessa, uudistetun taistelutavan tuottamien vaatimusten mukaisesti. Lisäksi tässä tutkimuksessa tarkastellaan, miten kouluttaja voi omilla pedagogisilla taidoillaan vaikuttaa koulutuksen tehokkuuteen ja lopputulokseen.

2 TUTKIMUKSEN TEORIA JA TOTEUTUS

2.1 Tutkimuksen tavoitteet ja tarpeellisuus

Tämän tutkimuksen tavoitteena on saada uutta tietoa erilaisten koulutusmenetelmien käytöstä varusmieskoulutuksessa uudistetun taistelutavan mukaisten vaatimusten saavuttamiseksi. Tutkimuksessa verrataan myös yksilön, partion sekä ryhmän kouluttamisen erityispiirteitä. Lisäksi tavoitteena on selvittää, miten kouluttajan pedagogiset taidot vaikuttavat koulutuksen lopputulokseen.

Varsinainen tutkimuskysymys on: Minkälaiset koulutusmenetelmät tukevat varusmiesten koulutusta uudistetun taistelutavan mukaisten vaatimusten saavuttamiseksi? Alakysymykset: Miten yksilön, partion ja ryhmän kouluttaminen eroaa toisistaan? Miten kouluttaja voi omilla pedagogisilla taidoillaan vaikuttaa koulutuksen tehokkuuteen?

Tutkittava aihe on kiinnostava ja tarpeellinen, koska siitä ei ole tehty aikaisempaa tutkimusta. Koulutus on yksi puolustusvoimien ydintehtävistä, mikä lisää tutkimuksen merkittävyyttä. Nykyisiä saapumiseriä koulutetaan jo uudistetun taistelutavan mukaisesti, joten aihe on ajan-kohtainen.

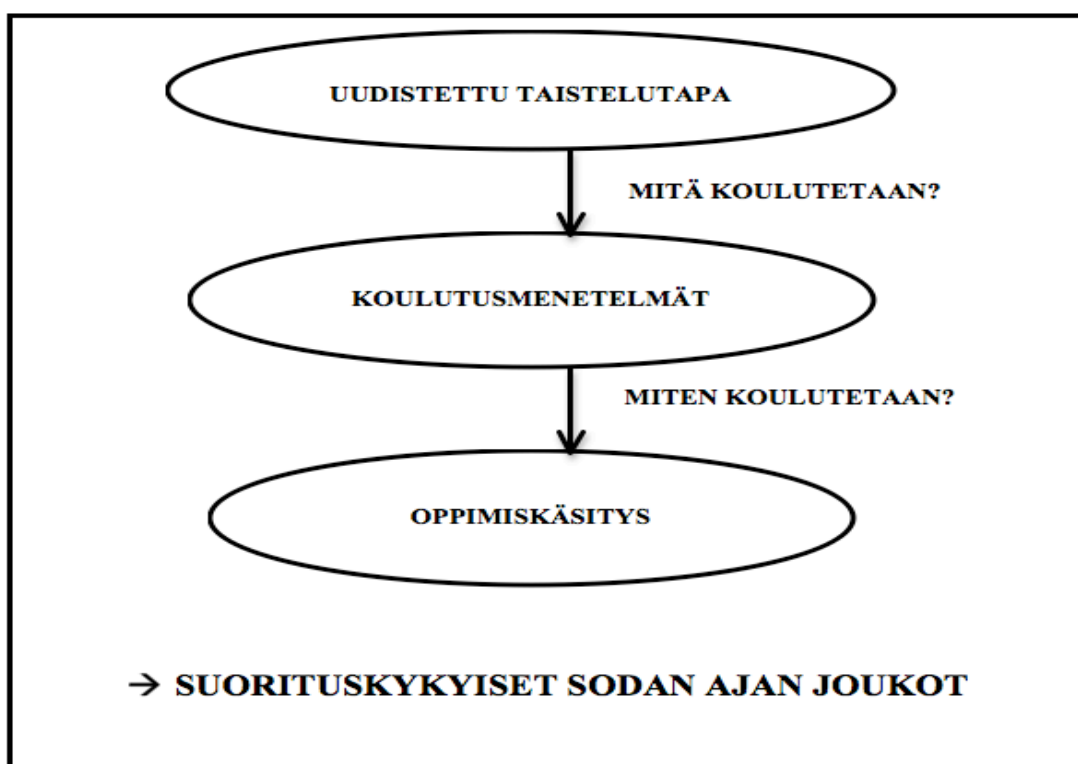
2.2 Tutkimuksen näkökulma ja rajaukset

Tutkimuksen näkökulmana on varusmieskouluttajan näkökulma. Tarkoituksena on kuvata, miten ja millaisilla koulutusmenetelmillä varusmieskouluttajan tulisi joukkoaan kouluttaa, jotta uudistetun taistelutavan tuottamat vaatimukset saavutettaisiin mahdollisimman tehokkaasti. Tutkimuksessa keskitytään erityisesti taistelukoulutukseen.

Tutkimuksessa käsitellään ainoastaan varusmiespalveluksessa tapahtuvaa koulutusta, ei reserviläisten eikä henkilökunnan koulutusta. Tutkimuksen tarkoituksena ei ole käsitellä yksittäisiä koulutustapahtumia, vaan tarkoituksena on kuvata yleisiä periaatteita erilaisten koulutusmenetelmien käytöstä. Tutkimuksessa ei ole myöskään tarkoitus vertailla koulutusta ennen ja jälkeen uudistetun taistelutavan käyttöönoton. Tutkimuksessa tarkasteltavat kohteet ovat yksilö, partio ja ryhmä.

2.3 Tutkimuksen viitekehys

Tutkimuksen viitekehys muodostuu seuraavista ydinkäsitteistä: uudistettu taistelutapa, erilaiset koulutusmenetelmät ja erilaiset oppimiskäsitykset. Uudistettu taistelutapa luo koulutettaville joukoille suorituskykyvaatimuksia, jotka määrittävät koulutettavat asiat. Koulutusmenetelmien valinnalla vaikutetaan siihen, miten hyvin tai huonosti koulutettavat omaksuvat heille koulutetut asiat. Oppimiskäsitykset puolestaan auttavat ymmärtämään, millaisilla koulutusmenetelmillä voidaan saavuttaa mahdollisimman hyvät koulutustulokset. Tavoitteena on suorituskykyiset sodan ajan joukot.

Kuva 1. Tutkimuksen viitekehys.

2.3.1 Uudistettu taistelutapa

Maavoimien uudistettu taistelutapa – Maavoimien taistelu 2015, pyrkii tekemään jalkaväen taistelusta liikkuvampaa, aktiivisempaa ja ovelampaa (Vappula 2014, 13). Uudistuksen päämääränä on saada vähemmistä joukoista suhteellisesti enemmän tehoa (Parkatti 2012). Uudistus tuo jalkaväelle aiempaa laajemman keinovalikoiman sekä mahdollisuuden joukkojen joustavalle ja monipuoliselle käytölle (Valkeajärvi 2012). Taistelujen tavoitteena on tuottaa viholliselle niin suuret tappiot, että se ei kykene saavuttamaan tavoitteitaan (Peltoniemi 2013). Uu-

distetussa taistelutavassa korostuvat aloitteellisuus, aktiivisuus, liike sekä joustavuus (Parkatti 2012).

Uudistetun taistelutavan yleisiä taktisia periaatteita ovat aktiivinen ja päättäväinen toiminta, menestyksen hyväksikäyttö, yllätykseen pyrkiminen, salaaminen ja harhauttaminen, voimien taloudellinen käyttö, olosuhteiden ja maaston hyväksikäyttö, toiminnanvapauden säilyttäminen kaikissa tilanteissa, selkeät johtosuhteet ja yksinkertaiset ratkaisut sekä suorituskyykyjen vaikutuksen keskittäminen (Maasodankäynti 2015, 13-14). Jalkaväen taistelu kulminoituu entistä enemmän yksittäisen taistelijan tilannetietoisuuden, liikkuvuuden ja tulivoiman ympärille (Valkeajärvi 2012).

Uudistetun taistelutavan mukaisesti taistelutilan valmisteluun kuuluvat keskeisesti suluttaminen, linnoittaminen ja oman toiminnan suojaaminen. Tulenkäytöllä ja yllättävillä iskuilla tuotetaan viholliselle tappioita, sekä rikotaan sen taistelujärjestys. Tämä pakottaa vihollisen reagoimaan ja muuttamaan suunnitelmiaan. Toiminta tapahtuu samanaikaisesti koko vastuualueella. Vihollisen sitoutuessa taisteluun laajalla alueella sen voima vähenee ja sitoutuu oman toiminnan ja yhteyksien suojaamiseen. Lopulta vihollisen liike pysähtyy. (Maasodankäynti 2015.)

2.3.2 Koulutusmenetelmät

Koulutusmenetelmät kuvaavat koulutuksen toteuttamistapoja, jotka kouluttaja on valinnut oppimisen edistämiseksi sekä asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Ne ovat joukko vuorovaikutuksen muotoja, joiden päämääränä on tukea koulutettavien oppimista, aktivointia ja motivointia. Yksittäisiä menetelmiä voi yhdistellä, jolloin saavutetaan yleensä parhaat lopputulokset. Kouluttaja voi tehostaa koulutettavien oppimista ja motivaatiota vaihtelemalla koulutusmenetelmiä kesken oppitunnin tai harjoituksen. (Halonen ym. 2007, 40; Hyppönen & Linden 2009, 34.)

Ennen koulutusmenetelmän valintaa määritetään koulutuksen tavoitteet. Tavoitteiden pohjalta pohditaan, minkälaisella toiminnalla asetetut tavoitteet ovat saavutettavissa. Joidenkin koulutustavoitteiden saavuttamiseksi voi olla useita hyviä menetelmiä, mutta toisaalta myös useita huonosti sopivia menetelmiä. Koulutusmenetelmän valintaan vaikuttaa tavoitteiden lisäksi myös esimerkiksi koulutettavien aikaisemmat tiedot ja taidot, koulutusvälineet, kouluttajan kokemukset, koulutettavan osaston koko sekä aika- ja tilaresurssit. (Halonen ym. 2007, 40; Hyppönen & Linden 2009, 34.)

Erilaisia koulutusmenetelmiä ovat mm. luokkaopetus, ryhmätyöskentelymenetelmät, ohjattu itseopiskelu, sekä harjoitukset. Jokaisessa menetelmässä on omat vahvuutensa ja heikkoutensa, joten kouluttajan on mietittävä tarkkaan kulloinkin tilanteeseen parhaiten sopiva menetelmä. Mitä syvällisempi oppiminen on tavoitteena, sitä enemmän koulutuksen tulisi olla ryhmä- ja itseohjautuvaa. Tällöinkin toiminnan käynnistäjänä, keskeisten asioiden korostajana ja yleiskuvan antajana toimii useimmiten kouluttaja. (Halonen ym. 2007, 41-49; Sotilaspedagogiikan perusteet 1998, 48.)

2.3.3 Oppimiskäsitykset

Kouluttajan koulutusmetodeihin vaikuttavat vahvasti hänen käsityksensä oppimisesta ja opettamisesta. Oppimiskäsitykset luovat perustan kouluttajan omalle käyttöteorialle, joka voi olla esimerkiksi yhdistelmä erilaisista opetus- ja oppimisnäkemyksistä sekä omista kokemuksista. Käyttöteoria luo puitteet käytännön toiminnan suunnitteluun sekä toteuttamiseen, ja se voi olla tietoista tai tiedostamatonta. Tässä tutkimuksessa käsiteltävät oppimiskäsitykset ovat behaviorismi, kognitiivinen oppimiskäsitys sekä konstruktivismi. (Jyväskylän ammattikorkeakoulu; Itä-Suomen yliopisto.)

Behavioristisessa oppimiskäsityksessä keskeisenä oletuksena on, että kun toivottua käyttäytymistä (reaktiota) vahvistetaan palkitsemalla, se toistuu (Itä-Suomen yliopisto). Ei-toivottua käyttäytymistä puolestaan heikennetään rangaistuksella (Jyväskylän ammattikorkeakoulu). Behaviorismi korostaa opettajan toimintaa, sillä opettajan on osattava valita oikeat ärsykkeet saadakseen aikaan oikeat reaktiot. Opettaja nähdään aktiivisena, kun taas oppijaa pidetään passiivisena vastaanottajana. Opetus keskittyy tietojen ja taitojen ulkoiseen ohjaukseen ja valvontaan, eikä oppijan valmiuksia ajatella ja ymmärtää tueta. (Jyväskylän ammattikorkeakoulu; Itä-Suomen yliopisto.) Tärkeintä on siis osata tehdä oikein, ei ymmärtää teon syitä tai seurauksia.

Kognitiivisessa oppimisessa kiinnostuksen kohteena on se, miten ihminen prosessoi tietoa. Oppiminen nähdään siis tiedon prosessointina. Oppija on tiedon aktiivinen käsittelijä, joka jo havaintoja tehdessään tulkitsee ja valikoi informaatiota. Informaation vastaanottamista ohjaavat sisäiset mallit – skeemat. Havainnot kytketään aikaisemmin opittuihin tietoihin ja tulkitaan aikaisemman tiedon pohjalta. Oppija hankkii joko uutta tietoa (assimilaatio) tai järjestää aiemman tiedon uudella tavalla (akkommodaatio). Uuden tiedon omaksuminen nähdään aina riippuvaisena aikaisemmista tiedoista. Oppimisen tuloksena oppijalle syntyy jäsentyneitä ajatuksia sekä selittäviä periaatteita. (Jyväskylän ammattikorkeakoulu; Itä-Suomen yliopisto.)

Konstruktivistisessa oppimiskäsityksessä on paljon samanlaisia piirteitä kuin kognitiivisessa oppimiskäsityksessä. Konstruktivismissa oppiminen nähdään aktiivisena tiedon konstruointiprosessina. Tieto ei siirry, vaan oppija konstruoi eli rakentaa sen itse uudelleen. Oppijan aikaisemmat tiedot, käsitykset ja kokemukset asiasta säätelevät paljon hänen havaintoja ja tulkintoja. Oppiminen on oppijan oman toiminnan tulosta, ja opettajan tehtävänä on suunnata oppimista asettamalla tavoitteita sekä arvioida oppimista. Konstruktivismin mukaan vuorovaikutuksella on keskeinen rooli oppimisessa. (Jyväskylän ammattikorkeakoulu; Itä-Suomen yliopisto.)

2.4 Tutkimusmenetelmä

Tutkimusmenetelmillä tarkoitetaan aineiston hankinta ja –analyysimenetelmiä. Tutkimusmenetelmät jaetaan laadullisiin eli kvalitatiivisiin menetelmiin ja määrällisiin eli kvantitatiivisiin menetelmiin (Hirsjärvi ym. 2010, 135).

Tässä tutkimuksessa käytetään laadullista tutkimusmenetelmää. Laadullisessa tutkimuksessa lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Tutkimuksen kohdetta pyritään tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Ominaista laadulliselle tutkimukselle on ihmisen suosiminen tiedonkeruun instrumenttina. Aineiston hankinnassa suositaan metodeja, joissa tutkittavien näkökulmat pääsevät esille. Kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti, tutkittavan aiheen mukaan. (Hirsjärvi ym. 2010, 164.)

Laadullinen tutkimus on jaettu eri lajeihin tutkimustyyppin mukaan. Tutkimustyyppit on jaettu karkeasti neljään osaan: kielen piirteet, säännönmukaisuuksien etsiminen, tekstin tai toiminnan merkityksen ymmärtäminen ja reflektio (Hirsjärvi ym. 2010, 166). Tämän tutkimuksen tarkoituksena on säännönmukaisuuksien etsiminen, ja tutkimuslajiksi valikoitui fenomenografia.

2.5 Aineiston hankinta ja analysointi

Tutkimusta varten tarvittava aineisto on kerätty itse. Aineisto kerättiin haastattelemalla kolmea varusmieskouluttajana toimivaa 98. kadettikurssilta valmistunutta luutnanttia. Perusteina haastateltavien valinnalle oli tutkimuksen näkökulma (varusmieskouluttajan näkökulma), sekä haastateltavien uudistetun taistelutavan tuntemus. Lisäksi haluttiin välttää ”näin on tehty aina ennenkin” -tyyppiset vastaukset, mikä olisi ollut riskinä haastateltaessa kokeneempia kouluttajia. Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina.

Aineistonhankintamenetelmäksi valikoitui haastattelu sen monien etujen takia. Suuri etu muihin aineistonhankintamenetelmiin on se, että aineiston keruuta voi joustavasti säädellä tilanteen edellyttämällä tavalla ja vastaajia myötäillen. Lisäksi vastauksia voi pyytää selventämään tai perustelemaan. (Hirsjärvi ym. 2010, 205.)

Haastattelun lajina käytettiin teemahaastattelua. Teemahaastattelu on lomake- ja avoimen haastattelun välimuoto. Tälle haastattelutyypille on ominaista, että haastattelun aihepiirit ovat tiedossa, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys puuttuu. Teemahaastattelu vastaa hyvin monia kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtia. (Hirsjärvi ym. 2010, 208.)

Aineiston analyysimenetelmänä on käytetty fenomenografista analyysia. Fenomenografia on laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmä, jossa tarkastellaan ihmisten käsityksiä jostain asiasta. Fenomenografisella analyysilla pyritään saamaan esiin tutkittavaan aiheeseen liittyvien erilaisten käsitysten tai kokemusten kirjo ja vaihtelu. (Jyväskylän yliopisto.)

3 SOTILASKOULUTUS JA KOULUTUSTAITO

”Sotilaskoulutus ei saa tuottaa massamaisia suorittajia, vaan monitaitoisia, ajattelukykyisiä ja vastuullisia sotilaita” (Halonen ym. 2007, 15).

Sotilaskoulutus on yksi Puolustusvoimien lakisääteisistä tehtävistä (L 11.5.2007/551). Se on tavoitteellista vaikuttamista koulutettavien asenteisiin sekä tietoihin ja taitoihin. Tavoitteena on opettaa ja harjaannuttaa yksilöä sekä joukkoa kriisien tai sodan varalle. Sotilaskoulutuksella pyritään kehittämään kokonaisvaltaisesti yksilön fyysistä, psyykkistä, sosiaalista ja eettistä toimintakykyä, päämääränä on varmistaa yksilön ja joukon osaaminen sodassa sekä eriasteisissa kriiseissä. (Halonen ym. 2007, 12.)

Sotilaskoulutus on organisoitua ja ajalliselta kestoaltaan etukäteen määrättyä. Koulutuksessa kouluttajan ja koulutettavan vuorovaikutuksella on ratkaiseva merkitys, samoin kuin koulutettavan halulla oppia – motivaatiolla. Onnistuneen koulutuksen tuloksena on taitavista ja toimintakykyisistä yksilöistä muodostuva suorituskykyinen sodan ajan joukko. (Halonen ym. 2007, 12–13.)

Sotilaskoulutuksen tehokkuudessa ja koulutustavoitteiden saavuttamisessa ratkaisevan tärkeää on kouluttajan ammattitaito – koulutustaito. Sekä sodassa että alemman asteisissa kriiseissä hyvän koulutuksen merkitys korostuu. Tämän takia koulutustaitoa on jatkuvasti kehitettävä. (Sotilaspedagogiikan perusteet 1998, 9.) Sotilaskouluttajan koulutustaito nähdään jatkuvasti kehittyvinä henkilökohtaisina valmiuksina. Ne ilmenevät kouluttajan arvoina, asenteina, tietoina sekä taitoina. (Halonen ym. 2007, 10.) Tässä luvussa käsitellään yleisellä tasolla sotilaskoulutuksen rakennetta ja osa-alueita sekä koulutustaitoa.

3.1 Koulutuksen rakenne

Varusmiespalvelus on jaettu peruskoulutuskauten, erikoiskoulutuskauten sekä joukkokoulutuskauten. Jokaisella koulutuskaudella on omat painopisteensä, joihin koulutuksessa keskitytään. Varusmiesjohtajiksi koulutettaville on lisäksi johtaja- ja kouluttajakoulutus, johon kuuluu aliupseerikurssit 1 ja 2, reservin upseereiksi koulutettaville reserviupseerikurssi, sekä johtajakausi. (Pääesikunnan henkilöstöosasto 2012; Sotilaan käsikirja 2013.)

Peruskoulutuskauden tavoitteena on sotilaan perustaitojen oppiminen, sekä totutteleminen sotilasorganisaatiossa toimimiseen (Sotilaan käsikirja 2013). Koulutuksen sisältö on sama kai-

kissa aselajeissa. Peruskoulutuskauden yksi merkittävimmistä tapahtumista on sotilaan perustutkinto, jossa varusmiesten osaamista testataan useilla eri osa-alueilla. Peruskoulutuskauden aikana tehdään myös jatkokoulutusvalinnat. (Pääesikunnan henkilöstöosasto 2012; Sotilaan käsikirja 2013, 18.)

Erikoiskoulutuskaudella syvennetään peruskoulutuskaudella saatua koulutusta. Tavoitteena on, että koulutettavat osaavat oman puolustushaaransa, aselajinsa ja koulutushaaransa mukaiset tiedot ja taidot. Erikoiskoulutuskaudella suoritetaan koulutushaaratutkinto, jossa mitataan taistelijan koulutushaaran mukaisia valmiuksia. (Pääesikunnan henkilöstöosasto 2012; Sotilaan käsikirja 2013, 23.)

Joukkokoulutuskaudella varusmiehet koulutetaan toimimaan sodan ajan tehtävissään osana omaa sodan ajan kokoonpanoa. Tavoitteena on, että koulutettavat hallitsevat sijoituksensa mukaiset tehtävät ja kykenevät täyttämään määritetyt suorituskykyvaatimukset. Joukkokoulutuskausi on varusmiespalveluksen huipentuma, ja kaikki tärkeimmät harjoitukset järjestetään joukkokoulutuskaudella. (Pääesikunnan henkilöstöosasto 2012; Sotilaan käsikirja 2013, 27.)

Johtaja- ja kouluttajakoulutuksen päämääränä on, että johtajat kykenevät omatoimisesti kouluttamaan ja johtamaan omaa joukkoaan kertausharjoituksissa sekä poikkeustilanteissa. Johtajan on tavoitteiden mukaisesti myös kyettävä itsensä kehittämiseen syväjohtamisen periaatteiden mukaisesti, sekä huolehdittava oman joukkonsa toiminta- ja suorituskyvyn kehittämisestä ja ylläpitämisestä joukon tehtävän edellyttämälle tasolle. (Pääesikunnan henkilöstöosasto 2012; Sotilaan käsikirja 2013, 23.) Varusmiehistä noin 20 prosenttia koulutetaan aliupseereiksi ja noin 10 prosenttia reserviupseereiksi (Sotilaan käsikirja 2013, 26).

Johtajakaudella varusmiesjohtajat harjaantuvat tehtävissään ja toimivat seuraavan saapumiserän vastuullisina johtajina ja kouluttajina. Harjoittelua ohjataan sekä valvotaan, ja siitä annetaan palautetta. Johtajakaudella osaamista syvennetään johtamis- ja kouluttamistaidon jatkokursseilla. Johtajakauden tavoitteena on, että varusmiesjohtajat hallitsevat sijoituksensa mukaiset tehtävät ja kykenevät täyttämään määritetyt suorituskykyvaatimukset. (Pääesikunnan henkilöstöosasto 2012; Sotilaan käsikirja 2013, 26-27.)

3.2 Koulutuksen osa-alueet

Sotilaskoulutuksen osa-alueita ovat yleissotilaallinen koulutus, ase- ja ampumakoulutus, taistelu- ja marssikoulutus sekä liikuntakoulutus (Pääesikunnan henkilöstöosasto 2012). Myös

taisteluampumakoulutus voidaan katsoa erilliseksi sotilaskoulutuksen osa-alueeksi (Halonen ym. 2007). Lisäksi varusmiesjohtajakoulutukseen valitut osallistuvat johtaja- ja kouluttajakoulutukseen (Sotilaan käsikirja 2013, 23).

3.2.1 Yleissotilaallinen koulutus

Yleissotilaallinen koulutus muodostuu sotilaan perustietojen ja -taitojen harjoittelusta. Perusteiden opettamisella luodaan pohja kaiken muun koulutuksen tehokkaalle toteuttamiselle. (Halonen ym. 2007, 91.) Yleissotilaalliseen koulutukseen kuuluu muun muassa sotilaallinen kuri ja järjestys, sotilaan oikeudet ja velvollisuudet, sulkeisjärjestyksen merkityksen ja tärkeimmät suoritteet sekä kenttähygieniaan kuuluvat henkilökohtaiset käytännön toimenpiteet (Pääesikunnan henkilöstöosasto 2012).

3.2.2 Ase- ja ampumakoulutus

Sotilaan tärkein taito on ampumataito. Siihen liittyy oleellisesti myös varma ja turvallinen aseenkäsittelytaito. (Sotilaan käsikirja 2013, 53.) Ase- ja ampumakoulutuksen päämääränä on kouluttaa ja harjaannuttaa koulutettavia aseiden turvallisessa käytössä sekä ampumataidon kehittämisessä. Lisäksi ase- ja ampumakoulutus antaa perusteita taistelukoulutukseen (Halonen ym. 2007, 105). Aseiden ja muiden taisteluvälineiden käyttö on hallittava hyvin, jotta toiminta onnistuu vaistonvaraisesti kaikissa tilanteissa (Taistelijan opas 2013, 12). Henkilökohtaisen aseiden lisäksi koulutukseen voi kuulua myös ryhmäkohtaisen aseiden, esimerkiksi kranaatinheittäminen tai tykin, käsittely- ja ampumaharjoituksia.

Ase- ja ampumakoulutus muodostuu seuraavista kokonaisuuksista: asekoulutus, ammunnan perusteet, ampuma-asennot, perusammunnat sekä taisteluammunnat (Sotilaan käsikirja 2013). Asekoulutuksen tarkoituksena on kouluttaa aseiden ja asejärjestelmien turvallinen ja tehokas käyttö. Ammunnan perusteiden opettamisella sekä ampuma-asentojen kouluttamisella luodaan perusta ampumataidon kouluttamiselle ja harjaannuttamiselle. Perusammunnoissa totutellaan aseiden käyttöön ja itse ampumatapahtumaan ampumaradalla. Taisteluammunnoissa ase- ja ampumakoulutukseen yhdistetään taistelukoulutus. Tarkoituksena on, että koulutettavat pääsevät soveltamaan opittuja taitoja todennäköisessä ympäristössä. (Halonen ym. 2007; Sotilaan käsikirja 2013.)

Ase- ja ampumakoulutuksen tavoitteena on, että koulutettava osaa ampua rynnäkkökiväärillä, hallitsee henkilökohtaisen aseensa lisäksi myös ryhmä- ja joukkokohtaisten aseiden käytön

taistelutilanteessa, hallitsee kevyen kertasingon ja käsikranaatin turvallisen käytön taistelussa, tuntee oman joukkonsa käytössä olevat aseet, hallitsee rynnäkkökiväärin käyttäjähuollon sekä hallitsee palvelusturvallisuuteen vaikuttavat asiat (Pääesikunnan henkilöstöosasto 2012).

3.2.3 Taistelu- ja marssikoulutus

Taistelukoulutuksella luodaan perusta kaikelle toiminnalle taistelukentällä. Taistelukoulutuksen päämääränä on, että koulutettavat oppivat toimimaan sodan ajan joukolleen tarkoitetussa toimintaympäristössä ja olosuhteissa, käyttämään olosuhteiden tarjoamaa suojaa hyväkseen sekä täyttämään käsketyt tehtävät (Sotilaan käsikirja 2013, 89). Taistelukoulutuksessa asekasittely-, ampuma- ja taisteluampumakoulutuksen taidot yhdistetään muihin taistelukentällä tarvittaviin taitoihin (Halonen ym. 2007, 116).

Taistelukentällä tilanteet muuttuvat nopeasti. Taistelutilanteessa taistelijan on hallittava sotilaan perustaidot automaattiotasolla sekä osattava toimia vaistonvaraisesti ja itsenäisesti. Taitoja on myös pystyttävä oma-aloitteisesti soveltamaan tilanteen mukaan. Tämä edellyttää koulutukselta määrätietoista toistoharjoittelua, sekä taistelijan luottamuksen rakentamista omiin kykyihinsä ja välineisiinsä. (Taistelijan opas 2013, 9.)

Taistelukoulutus on laaja käsite, ja se koostuu mm. seuraavista kokonaisuuksista: asekasittely- ja ampumataidon soveltaminen taistelutilanteessa, omien varusteiden käyttö, maaston käyttö, toiminta joukon osana sekä taistelukyvyyn ylläpito (Halonen ym. 2007; Sotilaan käsikirja 2013; Taistelijan opas 2013). Taistelukoulutuksen voi jakaa sekä yksilö- että joukkokohtaiseen koulutukseen. Yksilökohtaisen taistelukoulutuksen tavoitteena on tuottaa sotilaita, jotka hallitsevat oman koulutushaaransa mukaiset taistelijan taidot ja osaavat toimia taistelussa osana joukkoa. Joukkokohtaisen taistelukoulutuksen tavoitteena on tuottaa joukkoja, jotka kykenevät täyttämään niille asetetut suorituskykyvaatimukset. (Halonen ym. 2007, 116.)

Marssikoulutus liittyy olennaisesti taistelukoulutukseen, sillä marssin tarkoituksena on joukkojen siirtäminen taistelukykyisinä toiminta-alueelle oikeaan aikaan, salassa ja tarvittavassa taisteluvalmiudessa. Marssi voidaan suorittaa jalan, polkupyörällä, hiihtäen tai ajoneuvoilla. (Taistelijan opas 2013, 159.) Marssikoulutuksessa opetetaan marssitaitoja ja kehitetään samalla fyysistä toimintakykyä. Koulutuksen päämääränä on, että taistelija kykenee siirtymään paikasta toiseen menettämättä taistelukykyään. (Sotilaan käsikirja 2013, 163.)

Taistelu- ja marssikoulutukseen liittyy oleellisesti myös fyysinen koulutus. Fyysisen koulutuksen päämääränä on kehittää koulutettavien fyysistä toimintakykyä fyysisesti kuormittavalla koulutuksella. Suurin osa varusmieskoulutuksen fyysisestä kuormituksesta muodostuu taistelu- ja marssikoulutuksesta. (Halonen ym. 2007; Sotilaan käsikirja 2013.)

3.2.4 Liikuntakoulutus

Monipuolinen ja laadukas liikuntakoulutus auttaa säätelemään palveluksen fyysistä kuormitusta, opettaa koulutettaville liikuntataitoja sekä kehittää ja ylläpitää fyysistä toimintakykyä (Halonen ym. 2007, 145.) Päämääränä on pysyvän liikuntaharrastuksen edistäminen ja fyysisen toimintakyvyn säilyttäminen reservissä (Halonen ym. 2007; Sotilaan käsikirja 2013). Tämän onnistumiseksi on vahvistettava koulutettavien sisäistä motivaatiota.

Liikuntakoulutus luo perustan fyysiselle koulutukselle, joten sen merkitys palveluksen aikana on suuri. Säätelemällä palveluksen kuormittavuutta liikuntakoulutuksella, kyetään ylläpitämään fyysistä suorituskykyä sekä palvelusmotivaatiota. Tavoitteena on virkistää koulutettavia vaativan koulutuksen lomassa. (Halonen ym. 2007; Sotilaan käsikirja 2013.)

3.3 Koulutustaito

”Koulutustaito on taitoa ohjata oppimista, eli taitoa opettaa ja harjaannuttaa” (Sotilaspedagogiikan perusteet 1998, 18). Kouluttaja on oman alansa asiantuntija, ja hänen on otettava aidosti vastuu oman joukkonsa oppimisesta. Kouluttajan vastuulla on huolehtia mm. koulutettavien kasvatuksesta, oppimisen edistämisestä ja ohjaamisesta, motivoinnista sekä arvioinnista ja palautteenannosta. Kouluttajan ammattitaidolla – koulutustaidolla, on ratkaiseva merkitys koulutuksen onnistumisen kannalta. (Halonen ym. 2007, 32; Sotilaspedagogiikan perusteet 1998, 18.)

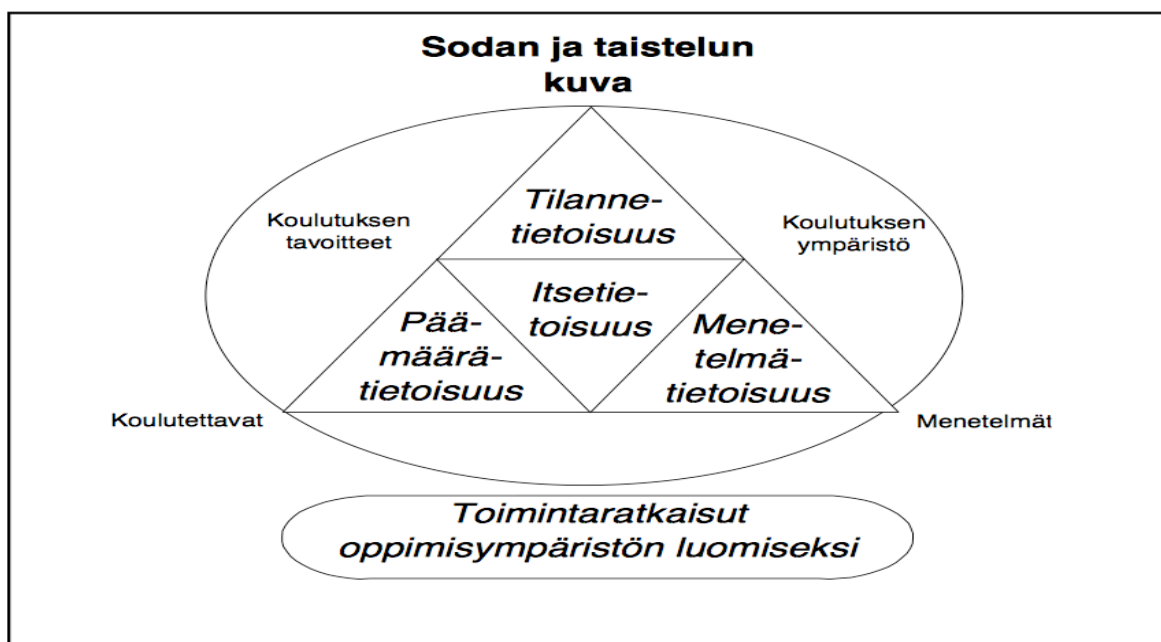
Koulutustaito on osittain yleispätevää, mutta usein se liittyy tiettyyn toiminta-alaan. Jotta koulutus ja oppiminen olisi tuloksellista, on kouluttajan hallittava oman koulutushaaransa mukainen taktiikka, taistelutekniikka, asejärjestelmät sekä opetus-, koulutus- ja havainnointivälineet. Yleiset koulutustaidon piirteet näkyvät mm. suunnittelu-, ihmissuhde-, vuorovaikutus ja havainnollistamistaidoissa. (Halonen ym. 2007, 32; Sotilaspedagogiikan perusteet 1998, 18.)

Koulutustaidon perustekijöitä ovat tilanne- ja päämäärätietoisuus. Koulutus perustuu koulutettavien lähtötason, koulutuspuitteiden sekä tavoitteiden saavuttamisen edellytysten tunnistami-

seen. Kun edellytykset tunnetaan, valitaan tilanteeseen sopiva koulutusmenetelmä. Tämä edellyttää kouluttajalta menetelmätietoisuutta. Lopulta kouluttajan tekemät toimintaratkaisut suodattuvat hänen itsetietoisuutensa, kuten itsetunnon ja –luottamuksen kautta. (Sotilaspedagogiikan perusteet 1998, 18.)

Oikeanlaisen oppimisympäristön luominen on osa kouluttajan ammattitaitoa. Oppimisympäristön luomisella tarkoitetaan ympäristötekijöiden valintaa ja säätelyä. Ympäristötekijöitä ovat mm. toimintatapa, maasto, varustus, maalitoiminta ja valoisuus. (Sotilaspedagogiikan perusteet 1998, 18.) Sotilaskoulutuksessa oppimisympäristö on parhaimmillaan silloin, kun se vastaa mahdollisimman aidosti sodan ajan toimintaympäristöä. Ympäristö ja olosuhteet on valittava niin, että ne sopivat harjoiteltavaan toimintaan. (Halonen ym. 2007, 31.)

Kuva 2. Koulutustaidon perusrakenne (Sotilaspedagogiikan perusteet 1998, 19).

Yksi tärkeimmistä koulutustaidon osa-alueista on hyvän motivaation ja oppimisilmapiirin luominen. Ne syntyvät pitkälti kouluttajan oman toiminnan tuloksena, ja niihin voi vaikuttaa monilla eri toimenpiteillä. Näitä toimenpiteitä ovat mm. kouluttajan oma esimerkki, avoin ja vuorovaikutuksellinen suhde koulutettaviin, oikea tavoitteidenasettelu sekä koulutettavien rohkaiseminen ja kannustaminen. (Halonen ym. 2007, 23.) Motivaatio on oppimisen perusedellytys, ja motivoituneet koulutettavat ovat valmiita ponnistelemaan tavoitteiden saavuttamiseksi. Heikko motivaatio voi puolestaan ilmetä välinpitämättömyytenä, keskittymisvaikeuksina tai ahdistuneisuutena. (Halonen ym. 2007, 24.)

Koulutustaidon keskeinen haaste on, että nykyaikaisen sodan asettamat vaatimukset lisääntyvät jatkuvasti kaikilla toiminnan tasoilla. Tehtävien ja tekniikan hallitseminen, paineensietokyvyn ja itsenäisen toimintakyvyn kehittäminen, joukon taito taistella sekä kootusti että hallitusti ja johtamisen oppiminen aiheuttavat suuria vaatimuksia koulutustaidolle. (Sotilaspedagogiikan perusteet 1998, 18.) Siksi on tärkeää, että kouluttajat kehittävät koulutustaitoaan aktiivisesti koko uransa ajan.

4 TULOKSET

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää erilaisten koulutusmenetelmien käyttöä uudistetun taistelutavan tuottamien tavoitteiden saavuttamiseksi, sekä verrata yksilön, partion ja ryhmän kouluttamisen erityispiirteitä. Lisäksi tutkimuksessa selvitettiin kouluttajan pedagogisten taitojen merkitystä koulutuksen tehostamiseksi.

Aineisto kerättiin kolmella haastattelulla, jotka toteutettiin yksilöhaastatteluina. Haastateltavat toimivat varusmieskouluttajina eri joukko-osastoissa. Haastattelulajina oli teemahaastattelu. Aineiston perusteella saatiin seuraavia tuloksia.

4.1 Yleisiä koulutuksellisia periaatteita

Haastattelujen perusteella uudistetun taistelutavan tuottamat vaatimukset saavutetaan parhaiten aktivoivilla koulutusmenetelmillä. Esimerkiksi ongelmalähtöiset tehtävät aktivoivat koulutettavia miettimään ratkaisua itse, jonka johdosta heidän käsityksensä kyseisestä aiheesta laajenee ja ongelmanratkaisukyky kehittyy. Erityisesti tämä toimii silloin kun kyseessä on useammasta henkilöstä koostuva joukko, jolloin joukon jäsenet voivat vaihtaa omia ajatuksiinsa toistensa kanssa.

Varsinkin soveltavassa koulutuksessa on pyrittävä mahdollisimman paljon siihen, että koulutettaville ei anneta valmiita vastauksia, vaan heidän on sovellettava aikaisemmin opittuja tietoja ja taitoja. Kouluttajan tehtävänä on johdatella koulutettavia oikeaan suuntaan, mutta koulutettavien on keksittävä ratkaisu lopulta itse. Onnistuneesti ratkaistut tehtävät kehittävät koulutettavien itseluottamusta ja parantavat heidän sisäistä motivaatiotaan. Tämänäyttymisessä koulutuksessa palautteen antaminen on ensiarvoisen tärkeää.

Koulutusmenetelmiä kannattaa vaihdella, välillä jopa kesken koulutuksen. Koulutusmenetelmien vaihtelevuus ylläpitää koulutettavien mielenkiintoa ja motivaatiota. Motivaatiota lisää myös koulutettavan aiheen perustelu, varsinkin jos koulutettavat eivät itse ymmärrä sen merkitystä. Jokaista asiaa ei kuitenkaan kannata alkaa perustelemaan. Koulutettava aihe on hyvä liittää osaksi isompaa kokonaisuutta, jolloin koulutettavat ymmärtävät paremmin oman toimintansa merkityksen.

Kaikkien koulutusmenetelmien käytössä tärkeää on avoimen ilmapiirin ja hyvän hengen luominen. Avoin ilmapiiri ja hyvähenkinen koulutus vahvistavat koulutettavien motivaatiota ja

madaltavat kynnystä kysyä, mikäli jokin asia on jäänyt epäselväksi. Koulutuksen ei tarvitse aina olla mukavaa, mutta sen on oltava asiallista. Oikeanlainen huumorin käyttö edistää avoimuutta ja hyvän yhteishengen luomista.

Mikäli mahdollista, kannattaa jokaiseen koulutukseen liittää jollakin tapaa myös fyysinen koulutus. Fyysisen koulutuksen ei aina tarvitse olla rankkaa, sillä jo kevyt liikunta tuo muuhun koulutukseen vaihtelua ja kehittää fyysistä toimintakykyä. Samalla se auttaa muodostamaan rutiinin liikkumiseen ja kuntoiluun. Fyysisen toimintakyvyn kehittäminen ja ylläpito on tärkeää, jotta tehtävien täyttäminen onnistuu.

4.2 Yksilön kouluttaminen

Yksilöiden kouluttaminen koostuu pääosin yksittäisen taistelijan taitojen kouluttamisesta, mutta luo samalla pohjan partio- ja ryhmätason koulutukseen. Suoritukset ovat pitkälti mekaanisia, ja päämääränä on saada mahdollisimman paljon toistoja. Tarkoituksena on saada koulutettavat asiat lihasmuistiin, jolloin koulutettavat pystyvät toimimaan paremmin myös silloin, kun toimintakyky on heikentynyt esimerkiksi väsymyksen ja stressin takia. Kertauksen merkitys koulutuksessa on suuri, sillä se edesauttaa asioiden oppimista ja taitojen säilymistä.

Yksilön kouluttamisessa huomioitavaa on koulutettavien erilaiset tavat oppia. Toiset oppivat paremmin näkemällä, toiset kuulemalla. Useimmat oppivat kuitenkin parhaiten tekemällä. Huomioitavaa on myös, että toiset oppivat nopeammin, toiset hitaammin. Kouluttajan on osattava tunnistaa koulutettavien vahvuudet ja luoda sitä kautta jokaiselle puitteet oppia. Tarkoituksena on saada yksilöt tiedollisesti ja taidollisesti mahdollisimman samalle tasalle. Vertaistuki auttaa yksilöitä kehittymään, koska kukaan ei halua olla joukon heikoin lenkki.

Vaikka yksilöiden koulutuksessa aiheet ovat yleensä yksinkertaisia, havainnollistaminen on ensiarvoisen tärkeää. Useimmiten yksittäisen taistelijan taitojen kouluttamisessa paras tapa havainnollistaa koulutettava asia on esimerkin näyttäminen. Esimerkin näyttämisen jälkeen koulutettavilla on selkeä mielikuva suoritteesta. Puhekoulutuksen tarkoituksena on lähinnä ohjata havainnointia oleellisiin asioihin. Oikeanlaisella havainnollistamisella on suuri merkitys koulutuksen tehokkuuteen.

Yksilön kouluttamisessa kannattaa välillä käyttää koulutusmenetelmänä itseopiskelua. Koulutettaville annetaan aihe, johon heidän tulee itsenäisesti perehtyä esimerkiksi oppaita lukemalla. Tämä kehittää koulutettavien kykyä itsenäiseen oppimiseen ja omatoimisuuteen. Samalla

he saavat myös mielikuvan koulutettavasta aiheesta, jota syvennetään ja laajennetaan koulutajajohtoisella koulutuksella. Kouluttajan tehtävänä itseopiskelussa on ohjata koulutettavia tiedon lähteille kertomalla esimerkiksi lukualue, josta olennainen tieto löytyy.

4.3 Partion kouluttaminen

Partion kouluttamisessa aiheet ovat monimutkaisempia kuin yksilön kouluttamisessa. Tärkeää on koulutuksen nousujohteisuus. Ensin koulutetaan perusteet, jonka jälkeen partio harjaantuu yhdessä toimimiseen. Harjaantumisen myötä partiolle muodostuu omia perustaistelumenetelmiä, joiden ansiosta partion toiminta tehostuu. Kouluttajan on ohjattava partion toimintaa, mutta annettava sille myös mahdollisuus suorittaa tehtävä parhaaksi näkemällään tavalla. Tehtävätaktiikan mahdollistamisen myötä partion oma-aloitteisuus ja luovuus kehittyvät, mikä johtaa usein hyviin tuloksiin.

Koulutusta tehostaa partioiden muodostaminen siten, että jokaisessa partiossa on ainakin yksi osaava ja päätöksentekoon kykenevä henkilö. Lähtökohtaisesti kyseinen henkilö toimii partion johtajana. Vaikka kaikkien partioiden johtajat eivät ole saaneet johtajakoulutusta, tulisi heidän johtamistoimintaansa rohkaista ja kehittää. Hajautetumman taistelun myötä partion johtajan on kyettävä tekemään entistä enemmän itsenäisiä päätöksiä, mikä edellyttää heiltä tilanteen kokonaiskuvan ymmärtämistä.

Partion kouluttamisessa on huomioitava, että partio koostuu yksilöistä. Suorituskyvyn kannalta olennaista on se, kuinka hyvin partio toimii yhdessä. Koulutuksessa on pyrittävä käyttämään koulutusmenetelmiä jotka mahdollistavat partion toimimisen yhdessä, mikä johtaa sen jäsenten välisen keskinäisen toiminnan kehittymiseen. Kouluttajan kannustava asenne kasvat-
taa partion jäsenten itseluottamusta, jolloin he uskaltavat tehdä enemmän omia päätöksiä ja etsiä ongelmiin vaihtoehtoisia ratkaisuja.

4.4 Ryhmän kouluttaminen

Ryhmän kouluttamisen päämääränä on saada ryhmästä itsenäinen toimija, jonka toimintaa johtaa ryhmän johtaja. Tämän takia koulutuksen painopiste tulee luoda ryhmän johtajan kouluttamiseen, ja koulutusta on pyrittävä ohjaamaan johtajan kautta. Koska johtajan on kyettävä itsenäiseen päätöksentekoon, kannattaa johtamistoimintaa välillä haastaa ja sitä kautta pakottaa johtajaa ajattelemaan suurempaa kokonaisuutta, esimerkiksi joukkueen toimintaa. Tällä

saavutetaan laajempi ymmärrys omasta toiminnasta ja sen vaikutuksesta eri toimijoihin, kuten joukkueen muihin ryhmiin.

Myös ryhmän sisällä on tärkeää, että jokainen ymmärtää omaan toimintaansa liittyvän kokonaisuuden ja siihen johtavan päätöksentekoprosessin. Varsinkin partioiden johtajilla tulee olla selkeä käsitys ryhmän johtajan taistelusuunnitelmasta, jotta tehtävien täyttäminen onnistuu. Tehtävätaktiikan korostuessa uudistetun taistelutavan myötä johtajan on annettava selkeät ja riittävät raamit tehtävän toteuttamiselle. Kouluttajan on varsinkin koulutuksen alkuvaiheessa ohjattava johtajien toimintaa, mutta annettava silti tilaa toimia ja kokeilla erilaisia ratkaisuja.

Ryhmän koulutuksessa koulutettavan aiheen havainnollistaminen kannattaa miettiä tarkkaan. Koulutettavat aiheet ovat yleensä melko monimutkaisia ja niissä on paljon liikkuvia osia. Tämän takia oppitunti on hyvä menetelmä perusteiden luomiseen. Perusteiden luominen luokkaolosuhteissa tehostaa toimintaa maastossa, missä aika on yleensä rajallinen. Oppitunnin avulla monimutkaisesta aiheesta on myös helpompi muodostaa kokonaisuus, mikä auttaa koulutettavia ymmärtämään koulutettavan aiheen merkityksen.

4.5 Kouluttajan pedagogiset taidot

Kouluttajan ammattitaitoa on ymmärtää ja havaita koulutettavien erilaisia tapoja oppia. Kokemuksen myötä kouluttaja oppii valitsemaan koulutettavaan aiheeseen ja kohderyhmään sopivat koulutusmenetelmät ja havainnollistamistavat. Tähän liittyy oleellisesti koulutettavien koulutustason huomiointi, sillä sen perusteella kouluttaja pystyy luomaan koulutukselle sopivat tavoitteet. Tavoitteet määrittävät pitkälti käytettävän koulutusmenetelmän ja koulutukseen käytettävän ajan. Koulutustason huomiointi vaikuttaa myös koulutuksen kontrollointiin. Kun koulutettavaa aihetta harjoitellaan ensimmäisiä kertoja, kouluttajan on kontrolloitava toimintaa lähes koko ajan. Joukon harjaantuessa kouluttajan rooli muuttuu passiivisemmaksi, kunnes kouluttajan tehtävänä on ainoastaan tarkkailla toimintaa. Havainnot tuodaan esille vasta koulutuksen jälkeisessä palautteessa.

Kouluttaja voi vaikuttaa merkittävästi koulutettavien motivaatioon omalla toiminnallaan. Yksi tehokkaimmista tavoista on esimerkin näyttäminen. Koulutettavien motivaatio kasvaa selvästi, jos kouluttaja pitää taistelukoulutuksessa itsekkin taisteluvarustusta. Kouluttajan on myös helpompi havainnollistaa koulutettavaa aihetta, kun hänellä on siihen sopiva varustus. Motivaatiota lisää myös kouluttajan kyky koulutettavien yksilölliseen kohtaamiseen. Kannustava ja reilu asenne koulutettavia kohtaan tehostaa koulutusta, sillä koulutettavat ottavat tietoa pa-

remmin vastaan mikäli he pitävät kouluttajasta. Alaisista huolehtiminen on tärkeää myös koulutuksen ulkopuolella, koska koulutettavien ongelmat esimerkiksi siviilielämässä voivat vaikuttaa suuresti koulutukseen ja kykyyn sen vastaanottamiseen.

Palautteen merkitys koulutuksessa on suuri. Jotta koulutettavat pystyvät kehittämään omaa toimintaansa mahdollisimman tehokkaasti, he tarvitsevat palautetta suorituksistaan. Kouluttajan on tiedettävä, milloin ja miten palautetta annetaan. Hyvä palaute on rakentavaa ja oikea-aikaista. Tapa jolla palautetta annetaan, tulee olla rohkaiseva ja kannustava. Huonosti annettu palaute on tehotonta ja heikentää koulutettavien motivaatiota. Koulutettaville pitää antaa myös mahdollisuus kertoa heidän omat havaintonsa suorituksesta. Koulutettavien omaa arviointia helpottaa, mikäli heille on kerrottu etukäteen harjoituksen tavoitteet. Tavoitteellisuus vahvistaa myös motivaatiota, koska silloin koulutettavilla on selkeä päämäärä, johon heidän tulee pyrkiä.

5 POHDINTA

Tutkimuksessa haettiin vastausta siihen, minkälaiset koulutusmenetelmät tukevat varusmiesten koulutusta uudistetun taistelutavan mukaisten vaatimusten saavuttamiseksi. Tulosten perusteella parhaiten tavoitteiden saavuttamista tukee aktivoivat koulutusmenetelmät, jotka haastavat koulutettavia pohtimaan ratkaisuja itsenäisesti. Koulutettaville ei pidä antaa kaikkia vastauksia valmiina, vaan kouluttajan tehtävä on ohjata koulutettavia tiedon lähteille ja luoda puitteet oppimiselle. Tämän tyyppisellä koulutuksella päästään lopputulokseen, jossa koulutettavista muodostuu ajattelevia yksilöitä massamaisten suorittajien sijaan.

Koulutus on muuttumassa enemmän koulutettavakeskeiseksi kuin kouluttajakeskeiseksi, varsinkin perusteiden kouluttamisen jälkeen. Koulutettavat nähdään ajattelevina ja tietoa aktiivisesti vastaanottavina. Kahdensuuntaisen vuorovaikutuksen merkitys kouluttajan ja koulutettavien välillä kasvaa. Myös koulutettavien keskinäisen vuorovaikutuksen rooli on mielestäni lisääntynyt, koska tehtävien suorittaminen vaatii aikaisempaa enemmän eri tyyppisten ongelmien ratkaisua. Ongelmanratkaisuun perustuvat ryhmätyöskentelymenetelmät kehittävät koulutettavien ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitoja, laajentaen samalla heidän tietämystään koulutettavasta aiheesta.

Koulutusmenetelmien vaihtelu kannattaa, sillä se ylläpitää koulutettavien motivaatiota. Koulutusmenetelmien vaihtelulla saavutetaan myös useamman koulutettavan tehokas oppiminen, sillä koulutettavilla on erilaisia tapoja oppia. Jos asiat esimerkiksi havainnollistetaan aina vain yhdellä tavalla, osa koulutettavista ei saavuta missään vaiheessa koulutusta sen maksimaalista hyötyä. Kouluttajan on ymmärrettävä erilaisten oppimiskäsitysten periaatteet ja hyödynnettävä niitä koulutuksessa.

Ensimmäisessä alakysymyksessä tarkasteltiin, miten yksilön, partion ja ryhmän kouluttaminen eroaa toisistaan. Yksilön kouluttamisessa painopiste on yksittäisen taistelijan taidoissa ja mekaanisissa suorituksissa. Tavoitteena on saada mahdollisimman paljon toistoja, jotta taidot siirtyvät lihasmuistiin. Koulutusmenetelmät ovat enemmän behavioristisia kuin partion ja ryhmän kouluttamisessa. Kouluttajan on kuitenkin huomioitava, että yksilön kouluttamisella luodaan pohja partio- ja ryhmätason koulutukselle. Tämä edellyttää kouluttajalta yksinkertaisenkin koulutettavan aiheen merkityksen liittämistä isompaan kokonaisuuteen.

Partion kouluttamisessa korostuu partion jäsenten välinen vuorovaikutus ja yhteistoiminta. Yksilöistä on tarkoitus saada yhtenäinen joukko, joka toimii saumattomasti yhdessä. Partioille

koulutettavat aiheet ovat monimutkaisempia ja vaativat enemmän kognitiivista ajattelua kuin yksilöille koulutettavat aiheet. Koulutusmenetelmien valinnalla pyritään kehittämään partion itsenäistä toimintaa ja partion johtajan kykyä johtaa partiotaan. Harjaantuessaan partio kehittää omia perustaistelumenetelmiä, joiden ansiosta johtaminen helpottuu ja toiminta tehostuu. Kouluttajan tehtävänä on ohjata ja neuvoa partiota, mutta antaa sille myös mahdollisuus itsenäiseen toimintaan.

Ryhmän kouluttamisessa suurin ero partion kouluttamiseen on johtajakoulutetun henkilön huomioiminen. Vaikka koulutuksen painopiste on ryhmän johtajan koulutuksessa, ei muun ryhmän koulutusta voi sivuuttaa. Koulutusta on pyrittävä ohjaamaan johtajan kautta, mutta huomioitava myös miehistön jäsenten tarpeet. Koulutusmenetelmien tulisi mahdollistaa ryhmän johtajan itsenäinen päätöksenteko ja tukea johtamistoimintaa. Ryhmän harjaantuessa opittujen taitojen soveltaminen lisääntyy. Samoin kuin partion kouluttamisessakin, kouluttajan tehtävänä on pääosin ohjata ryhmää johtajan välityksellä, ei antaa valmiita vastauksia.

Eri kohderyhmien välillä on siis eroja, vaikka perusasiat ovat samoja. Yksilön koulutuksessa korostuvat käden taidot, joten koulutusmenetelmät ovat pääosin behavioristisia. Partion ja ryhmän koulutuksessa pääpaino on yksilöiden toiminnassa osana joukkoa, sekä partion ja ryhmän taisteluteknisissä suorituksissa. Koulutusmenetelmissä painottuvat enemmän kognitiivinen oppimiskäsitys ja konstruktivismi.

Toisen alatutkimuskysymyksen tarkoituksena oli selvittää, miten kouluttaja voi omilla pedagogisilla taidoillaan vaikuttaa koulutuksen tehokkuuteen. Ammattitaitoinen kouluttaja kykenee valitsemaan oikean koulutusmenetelmän koulutettavan aiheen ja kohderyhmän perusteella. Kokenut kouluttaja huomioi myös koulutettavien koulutustason ja sovittaa koulutuksen haastavuuden sen mukaan. Kyseiset havainnot tukevat aikaisempaa pohdintaa siitä, että koulutuksessa on alkanut painottua enemmän koulutettavakeskeisyys kuin kouluttajakeskeisyys.

Tulosten perusteella kouluttajan on osattava olla kontrolloiva ja passiivinen oikeassa suhteessa. Koulutuksen peruste- ja harjaantumisvaiheessa kouluttajan tehtävänä on kontrolloida koulutusta, kun taas soveltavassa vaiheessa painopiste on havaintojen tekemisessä. Tämä mahdollistaa joukon itsenäisen toiminnan ja harjaantumisen omassa päätöksenteossaan. Joukkojen ollessa aiempaa hajautetumpia, korostuu partioiden ja ryhmien kyky entistä itsenäisempään toimintaan.

Eräs tärkeimmistä koulutuksen tehokkuuteen vaikuttavista asioista on kouluttajan kyky motivoita koulutettaviaan. Motivoinnissa on tärkeää luoda koulutettaville sisäinen motivaatio ulkoisen motivaation sijaan. Palkitseminen ja rankaiseminen eivät ole läheskään yhtä tehokkaita motivointikeinoja kuin esimerkiksi koulutettavien asioiden merkityksen perusteleva ja kannustava asenne koulutettavia kohtaan. Mikäli kouluttaja epäonnistuu koulutettavien motivoinnissa, ei koulutuksesta voi saada maksimaalista tehokkuutta.

Jotta koulutettavat pystyvät kehittämään omaa toimintaansa, täytyy heille antaa palautetta. Palautteen tulee olla rakentavaa ja oikea-aikaista. Palaute on aina pyrittävä perustelevaan, jotta palautteensaajan on helpompi ymmärtää sen merkitys. Palaute tulee antaa kannustavasti ja asiallisesti, mutta rehellisesti. Palautetta antaessa kouluttajan tulee ottaa enemmän valmentajan kuin kouluttajan rooli. Tärkeintä ei ole havaittujen virheiden määrä, vaan koulutuksesta saatu oppi.

Yhteenvetona voidaan havaita, että kouluttajan ammattitaidon merkitys koulutuksen tehokkuuden kannalta on erittäin suuri. Kouluttajalta vaaditaan hyviä pedagogisia taitoja, jotta koulutuksesta saadaan tehokasta ja tavoitteiden saavuttaminen onnistuu. Taidot kehittyvät kokemuksen myötä, ja kouluttajan kannalta on tärkeää pysähtyä välillä pohtimaan omia koulutusmenetelmiä ja koulutustapaa.

Vaikka uudistettu taistelutapa on tuonut koulutukseen uudenlaisia elementtejä, voidaan todeta että edellytykset hyvälle koulutukselle ovat edelleen hyvin saman suuntaisia kuin aikaisemminkin. Kouluttajan ammattitaito on oleellinen osa koulutuksen tehokkuutta, ja kouluttajan tekemät koulutukselliset valinnat vaikuttavat suoraan koulutuksen lopputulokseen. Koulutuksen merkitys suorituskykyisten joukkojen tuottamisessa tulee korostumaan entisestään tulevaisuudessa taistelukentän sirpaleisuuden ja teknisen kehityksen myötä, joten kouluttajien on tärkeää päivittää omaa osaamistaan jatkuvasti. Sillä varmistamme uskottavan puolustuksen säilymisen jatkossakin.

5.1 Jatkotutkimustarpeet

Tämä tutkimus on rajattu käsittelemään ainoastaan varusmieskoulutusta. Koska puolustusratkaisumme perustuu laajaan reserviläisarmeijaan, olisi ajankohtaista ja tarkoituksenmukaista tutkia uudistetun taistelutavan vaikutusta reserviläisten koulutukseen. Tutkimuksessa voitaisiin selvittää, kuinka suuri merkitys vanhan tiedon osittaisella poisoppimisella on koulutuksen

tehokkuuteen. Lisäksi tutkimukseen voisi sisällyttää vertailun reserviläisten ja varusmiesten koulutuksen eroavaisuuksista.

Toinen jatkotutkimusaihe voisi olla pelkästään johtajakoulutukseen keskittyminen. Tutkimuksessa voitaisiin esimerkiksi verrata uudistetun taistelutavan vaikutusta johtajakoulutuksen sisältöön ja rakenteeseen. Johtajan merkitys joukon suorituskyvyn kannalta on suuri, ja uudistetun taistelutavan myötä johtajan on kyettävä toimimaan aiempaa itsenäisemmin.

LÄHTEET

Aineiston analyysimenetelmät n.d. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 17.8.2014
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmät>

Halonen, P., Pulkka, A-T., Kärkkäinen, H. & Saarelainen, M. 2007. Kouluttajan opas. Edita Prima Oy. Helsinki 2006

HI656, PVHSMK koulutus 016 – PEHENKOS varusmiehille yhteisesti koulutettavat asiat. Pääesikunta, henkilöstöosasto. Helsinki 2012.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. 16. painos. Tammi. Helsinki 2009

Hyppönen, O. & Linden, S. 2009. Opettajan käsikirja. Teknillisen korkeakoulun Opetuksen ja opiskelun tuen julkaisuja, 4/2009

Laki puolustusvoimista L 11.5.2007/551, viitattu 4.11.2014
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070551>

Maasodankäynti 2015, alueellisten joukkojen taistelu (luonnos), MAAVE asiak MI5417

Oppimis- ja ohjauskäsityksiä n.d. Itä-Suomen yliopisto. Viitattu 16.8.2014
<http://www.uef.fi/fi/aducate/oppimis-ja-ohjauskasityksia>

Oppimiskäsitykset n.d. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 16.8.2014
<http://oppimateriaalit.jamk.fi/oppimiskasitykset/>

Parkatti Veli-Pekka 2012 ”Maavoimien taistelu uudistuu”, viitattu 23.6.2014
<http://www.puolustusvoimat.fi/portal/puolustusvoimat.fi/>

Peltoniemi Rainer 2013 ”Maavoimien taistelutapa uudistettu”, viitattu 24.6.2014
<http://www.puolustusvoimat.fi/wcm/Erikoissivustot/Trombi13/Suomeksi/Maavoimien+uudistettu+taistelutapa2/>

Sotilaan Käsikirja, 2013. Edita Prima Oy. Helsinki 2013

Taistelijan opas, 2013. Juvenes Print Oy. Helsinki 2013

Toiskallio, J. 1998. Sotilaspedagogiikan perusteet. Karisto Oy. Hämeenlinna 1998

Valkeajärvi Jukka 2012 ”Uudistetun taistelutavan joukot, niiden varustaminen ja joukotuotanto”, viitattu 24.6.2014 <http://www.puolustusvoimat.fi/portal/puolustusvoimat.fi>

Vappula, J. 2014. Uudistetun taistelutavan tuottamat vaatimukset kouluttajan pedagogisille valmiuksille